

Ceļa ainavas plānošana Latvijā

Ceļa ainava likumos un normatīvajos dokumentos

Kristīne Vugule

Lauku inženieru fakultāte
Latvijas Lauksaimniecības universitāte
e-pasts: Kristine.Vugule@llu.lv

Pētījuma mērķis un metode

Mērķis

- Noskaidrot vai un cik lielā mērā ceļa ainava ietverta likumos un normatīvajos dokumentos Latvijā
- Novērtēt likumu no normatīvo dokumentu ietekmi uz ceļa ainavas veidošanu

Metode

Likumu, noteikumu un standartu apskats izdalot :

- ceļam piegulošās teritorijas;
- ceļu būvniecību, rekonstrukciju un ekspluatāciju;
- ceļa uzturēšanu;
- īpaši aizsargājamās teritorijas.

Ceļa ainava

- Latvijas autoceļu projektos ainaviskā koridora platumu pieņem 1-2 km uz katru pusi no autoceļa ass (*Slēde E., Vikmanis E. Latvijas PSR autoceļu būves pieredze*)
- Ceļa ainavā iekļaujas dažādas teritorijas un ainavu ietekmē šo teritoriju izmantošana, apsaimniekošana un attīstība, ko savukārt regulē dažādi normatīvie dokumenti.

Ainava ceļam piegulošās teritorijās

- Meža likums;
- Lauksaimniecības un lauku attīstības likums;
- Būvniecības likums;
- Zemes ierīcības likums;
- Ūdens apsaimniekošanas likums;
- Vides aizsardzības likums;
- Sugu un biotopu aizsardzība likums;
- Tūrisma likums;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums
 - tematiskie plānojumi, piem. ainavu plāns, kur var noteikt publiski pieejamus skatu punktus un perspektīvas, ainaviskos ceļus

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Likumi un normatīvi:

- Būvniecības likums
- Vispārīgie būvnoteikumi
- Autoceļu un ielu būvnoteikumi
- Latvijas standarts un būvnormatīvi

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Ceļa projektēšanas noteikumi

- Ceļa projektēšanas noteikumu 1. daļā „Ceļa trase” izvirzīti ceļa un tā apkārtnes **ainavas telpiskās plānošanas uzdevumi**, saskaņā ar kuriem **ceļš ir jāiekļauj apvidus ainavā**, ievērojot dabas un ainavas aizsardzības prasības, kā arī **jāuzlabo ceļa ainava** un jāveic satiksmes telpas labiekārtošana.
- Ceļa trasēšana un tā apkārtnes veidošana ir individuāli risināms radošs uzdevums

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Ietekme uz ainavu ceļa ainavu būvniecības un rekonstrukcijas gaitā:

- **Reljefa izmaiņas** – skatu izvērtēšana
- **Ūdens novades sistēmu būvniecība** - lietus notekūdeņu novades grāvju un uzkrāšanas tilpņu veidošana **integrējot apkārtējā ainavā**
- **Konstrukcijas autoceļu aizsargjoslā**

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Satiksmes drošības pasākumi:

- Redzamības normas (*LVS Ceļa tase LVS 190-1:200*)
- Līkumoto ceļa posmu taisnošana
- Koku rindu, aleju izciršana.
Aizsargātas tiek 60 alejas, kas
iekļautas aizsargājamo aleju
sarakstā (*Noteikumi par aizsargājamām
alejām*)

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Zemes nodalījuma joslas gar autoceļiem

Minimālais platums no autoceļa ass uz katru pusi (*Likums par autoceļiem*)

Platums, m	Autoceļa veids
25	divu brauktuvju autoceļam ar sadalošo joslu līdz 10 metriem
15,5	vienas brauktuves autoceļam ar klātnes platumu no 12,5 metriem līdz 20 metriem
13,5	vienas brauktuves autoceļam ar klātnes platumu no 10,5 metriem līdz 12 metriem
11	vienas brauktuves autoceļam ar klātnes platumu no 8,5 metriem līdz 10 metriem
9,5	vienas brauktuves autoceļam ar klātnes platumu līdz 8 metriem

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Ceļu aizsargjoslas (lauku apvidos)

- Valsts galvenie autoceļi - 100 m no ceļa ass uz katru pusi
 - Valsts reģionālie autoceļi — 60 m
 - Vietējie un pašvaldību autoceļi — 30 m (*Aizsargjoslu likums*)
-
- ✓ Zemes īpašniekam bez saskaņošanas ar autoceļa īpašnieku autoceļa aizsargjoslā **aizliegts: stādīt kokus un krūmus, cirst kokus.**
 - ✓ **30 metru joslā no valsts autoceļa** ass uz katru pusi **aizliegts cirst kokus**, ja nav saņemts valsts akciju sabiedrības “Latvijas Valsts ceļi” rakstveida saskaņojums koku ciršanai (*Aizsargjoslu likums*).

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Ietekmes uz vidi novērtējums

- Paredzēto darbību ietekmi uz vidi n nepieciešams veikt automaģistrālēm un ātrsatiksmes autoceļiem, ja būvētā, iztaisnotā un/vai paplašinātā autoceļa posms ir 10 vai vairāk km garš
- Veicot novērtējumu ir nepieciešams raksturot paredzētās darbības vietu un šīs vietas ģeogrāfiskās īpatnības. Starp raksturojošiem faktoriem minētas **vēsturiski, arheoloģiski un kultūrvēsturiski nozīmīgas ainavas** (*Likums par ietekmes uz vidi novērtējumu*)

Ceļu būvniecība, rekonstrukcija un ekspluatācija

Informācijas objekti gar autoceļiem (*Noteikumi par reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojanu gar ceļiem, kā arī kārtību, kādā saskaņojama reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietošana*)

Ir noteikts:

- minimālais attālums starp reklāmas objektiem
- informācijas objektu skaits

Ceļa uzturēšanas prasības un ainavas kvalitāte

- Noteikumi par valsts un pašvaldību autoceļu ikdienas uzturēšanas prasībām un to izpildes kontroli
- Likums par autoceļiem reglamentē autoceļa kompleksā ietilpstošo ainavas elementu pārvaldi

Prasības attiecībā uz valsts un pašvaldību autoceļu kopšanu

Prasības	Uzturēšanas klase			
	A	B	C	D
	Pieļaujamie rādītāji			
Autoceļa zemes klātnes robežās nav pieļaujami izskalojumi un nogruvumi. Trūkumi jānovērš	jā	jā	jā	jā
Izskalojumi un nogruvumi, kas dziļāki par 50 cm, jāizber vai jāpieber	1 nedēļas laikā	2 nedēļu laikā	1 mēneša laikā	6 nedēļu laikā
Autoceļa sāngrāvjos nav pieļaujama ilgstoša ūdens krāšanās augstāk par 20 cm zem autoceļa segas konstrukcijas. Trūkumi jānovērš	jā	jā	jā	jā
Sāngrāvji jāiztīra no aizsērējumiem	1 nedēļas laikā	2 nedēļu laikā	1 mēneša laikā	2 mēnešu laikā
Autoceļa zemes klātnes robežās augošie krūmi jāizplauj	reizi gadā	reizi gadā	prasību nav	prasību nav
Autoceļa, ceļa zīmju vai krustojumu noteikto redzamību nodrošina, izcērtot traucējošos krūmus vai koku zarus. Trūkumi jānovērš	3 diennakšu laikā	1 nedēļas laikā	1 mēneša laikā	1,5 mēnešu laikā
Zāle, kas aug uz autoceļa nomales un tai piegulošas nogāzes 1,0–1,5 m platumā, kā arī uz sadalošās joslas, kas ir šaurāka par 12 m, veģetācijas periodā jāplauj	2 reizes	1 reizi	1 reizi	nav prasību
Atpūtas vietās bojātais aprīkojums jāšaremontē vai jānovāc	2 nedēļu laikā	1 mēneša laikā	-	-
Kāpnēm atpūtas vietās jābūt ar nostiprinātām margām. Kāpņu pakāpieniem jābūt noturīgiem un bez bojājumiem. Pēc trūkumu atklāšanas nekavējoties jāuzliek brīdinoši uzraksti un kāpnes jānorobežo	jā	jā	-	-

Ceļa ainava īpaši aizsargājamās teritorijās

Ceļa ainavu ietekmē:

- likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām
- nacionālo parku likumi (piemēram, Gaujas nacionālā parka likums, Ķemeru nacionālā parka likums)
- nacionālo parku individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Noteikumi un prasības, kas ietekmē ceļa ainavu katrā teritorijā ir individuāli.

Secinājumi

- Normatīvajos dokumentos, kas attiecas uz ceļiem un to piegulošajām teritorijām, ainavām un to estētiskajai kvalitātei ir pievērsta maza uzmanība.
- Ainavas kvalitāti ietekmējoši faktori likumdošanā ir iekļauti fragmentāri
- Ainavas kvalitātes prasības ne vienmēr ir skaidri definētas
- Trūkst vienoti kritēriji un metodika ceļu ainavas vērtēšanai, klasifikācijai un plānošanai
- Ceļa ainavas veidošanai Latvijā trūkst vienota politika tālākai attīstībai
- **Ir iespēja pie tā strādāt**

A gravel road winds through a rural landscape. On the left is a field of golden crops, and on the right is a field of green grass. The sky is blue with large, white, fluffy clouds. In the distance, there are utility poles and power lines.

PALDIES

Kristīne Vugule

**Arhitektūras un būvniecības katedra
Lauku inženieru fakultāte
Latvijas Lauksaimniecības universitāte
e-pasts: Kristine.Vugule@llu.lv**